

Energisystem
Magnus Thorstensson
magnus.thorstensson@energiforetagen.se

alwan.mahmoud@ei.se
registrator@ei.se

Energiföretagen Sveriges synpunkter på rapporten ”Impact assessment of different models of independent aggregator financial responsibility and compensation in Sweden”

Energiföretagen Sverige ger röst åt omkring 400 företag som producerar, distribuerar, säljer och lagrar energi. Vårt mål är att utifrån kunskap, en helhetssyn på energisystemet och i samverkan med vår omgivning, utveckla energibranschen – till nytta för alla.

Energiföretagen Sverige tackar för möjligheten att kommentera DNV GL:s rapport om oberoende aggregatorer och vill framföra följande.

Inledning

Som helhet anser vi att rapporten utgör en god sammanställning av alternativa modeller för oberoende aggregatorer och en välformulerad beskrivning av påverkan för elhandelsföretagens kraftanskaffning vilket föranleder någon form av kompensationsmekanism.

Rapporten är tydlig såtillvida att den kartlägger konsekvenserna av balansansvaret för uttagspunkten i alla modeller och att det är nödvändigt att vidta åtgärder för att hantera detta. I de tidigare dialogerna har det bara talats om balansansvaret för den oberoende aggregatorn utan att reflektera över konsekvenserna för balansansvaret i uttagspunkten. Det kan konstateras att komplikationer infaller i de modeller där aktiveringen av flexibilitet saknar direkt koppling till balansansvaret.

Dock har fördelarna med införandet av oberoende aggregatorer presenterats mycket svepande med en generell hänvisning till teoretiska potentialer. I dessa saknas inte minst en uppskattning av vilken kalkyl som den enskilde kunden egentligen möter.

Vi saknar även en analys av alternativet ”brokermodell”, så kallad ombudsmodell som beskrivs nedan, där den oberoende aggregatorn tar över leveransen av kundens hela volym, till skillnad från delar av volymen i split responsibility modellen. Vi menar att ombudsmodellen vore en enklare, mindre kostsam och mer kundvänlig modell.

En aggregatormodell som främjar aktiva kunder

En av direktivets främsta anledningar till att införa nya former av aktörer på marknaden är att möjliggöra mer aktiva kunder och utnyttja den potential som efterfrågefleksibilitet utgör. Vi saknar en mer utförlig diskussion kring kundsaspekten i rapporten.

Vi menar att det krävs en aggregatormodell som är enkel och att incitamenten är tydliga för att skapa intresse hos kunderna. Att införa en ny roll är i sig en utmaning, särskilt med

tanke på att många kunder fortfarande har svårt att skilja mellan elhandels- och elnätsföretag. Att införa en komplex modell som riskerar att leda till ökade kostnader vore bekymmersamt och kan leda till sämre kundförtroende på elmarknaden.

Med det sagt bör tydligt framgå av kommande lagförslag att alla former av aggregatorer har samma skyldigheter som elhandelsföretagen gentemot kunder avseende bland annat avtalsvillkor, fakturering och leverantörsbyte.

Elmarknadsdirektivets krav på oberoende aggregatorer

Det reviderade elmarknadsdirektivet är tydligt i att medlemsstaterna ska möjliggöra för en marknadsaktör som oberoende aggregator. Energiföretagen delar Energimarknadsinspektionens bedömning att definitionen av oberoende måste sägas vara kopplat till kundens befintliga leverantör.

Samtidigt är regelverket också entydigt att alla marknadsaktörer, vilket en oberoende aggregator är, ska omfattas av balansansvar. Vidare att alla aktörer ska vara ekonomiskt ansvarig för de obalanser de orsakar systemet.

Det som också framgår i direktivtexten, men som rapporten inte tydligt lyfter fram, är dels att det står medlemsstaterna fritt att införa den modell för oberoende aggregering som de finner mest lämplig, dels att kunna kräva ersättning till de aktörer som direkt påverkas av aktivering av efterfrågefleksibilitet.

Till detta kommer att grundläggande för den konkurrensutsatta marknaden är att alla aktörer ska bära sina egna kostnader för att undvika en snedvriden konkurrens.

Mot bakgrund av detta kan det konstateras att förekomsten oberoende aggregering egentligen står i strid med regelverket då dess aktivitet per automatik skapar obalanser och kostnader för andra aktörer. Visserligen är det teoretiskt möjligt att skapa en kompensationsmekanism för att hantera detta, men för full kostnadstäckning måste den i praktiken vara unik för varje aktivering av flexibilitet då varje tidsenhet på marknaden är unik och detsamma gäller för varje enskild aktör.

Nytta vs kostnader med oberoende aggregatorer

Det kan konstateras att aggregering av efterfrågefleksibilitet (och produktion) är möjligt idag och kräver inga förändringar i regelverket. Huruvida oberoende aggregatorer underlättar för efterfrågefleksibilitet kan diskuteras. I Sverige finns inga begränsningar för att starta elhandelsverksamhet, vilket också illustreras av att antalet elhandlare på marknaden fortsatt ökar. Därmed faller även argumentet att oberoende aggregatorer är ett verktyg för att öka konkurrensen på slutkundsmarknaden, vilket hänvisats till i förarbetena till elmarknadsdirektivet.

Inte sällan lyfts bristande lönsamhet upp som ett argument för att vidta åtgärder för möjliggörandet av oberoende aggregatorer, och det samma har även gällt historiskt för energitjänsteföretag, men dålig lönsamhet är inte en relevant motivering. Speciellt mot bakgrund av den centrala utgångspunkten i elmarknadsdirektivet att alla aktörer på elmarknaden ska bära sina egna kostnader och en prisbildning i konkurrens.

Baserat på ovanstående finns det inte någon anledning för Sverige, eller Norden, att genomföra alltför stora regelförändringar för att uppfylla artikel 13 i elmarknadsdirektivet. Snarare det motsatta då kostnaderna ökar ju större förändringar

som görs och dessa kommer i slutändan alltid att bäras av kunderna, antingen individuellt eller som ett kollektiv.

Rapportens val av alternativa modeller

Contractual models

Contractual models är de enklaste och minst komplexa modellerna i rapporten vilka innebär att alla aktörer frivilligt kommer överens om vem som ska bära vilka kostnader och hur intäkterna fördelas. Det kan dock konstateras att dessa i princip inte kan definieras som "oberoende", då det implicit kräver att en aggregator har andra aktörers samtycke, speciellt kundens befintliga elhandelsföretag.

Split responsibility model

Energiföretagen kan se vissa fördelar med den modell som i rapporten kallas "split responsibility" då det finns en tydlig fördelning av ansvaret mellan befintligt elhandelsföretag (EL) /balansansvarig (BRP) och den oberoende aggregatorn. Det centrala i modellen är att aggregatorn övertar såväl leverans- som balansansvar för den flexibla resursen.

I detta fall är det viktigt att beakta att kundens totala volym delas upp och då det inte är fastställt hur stor andel av volymen som den oberoende aggregatorn får överta bör EL ges möjlighet att omförhandla, alternativt avsluta, sitt avtal med elanvändaren om förutsättningarna för avtalet väsentligt förändras. Införandet av rollen oberoende aggregator ska inte kunna användas för att komma ur ett tidigare ingånget avtal bara för att kunden anser det nu vara ogynnsamt. I det fall EL tvingas avsluta avtalet bör de lösenavgifter som EL har rätt till erläggas. Vidare bör EL med rimlig framförhållning få information om den oberoende aggregatorns verksamhet för att kundens ska kunna göra ett medvetet val. Det kan dock noteras att i samma ögonblick som kunden tecknar avtal med den oberoende aggregatorn blir denne i praktiken kundens nya ursprungliga elhandelsföretag.

Det finns dock vissa utestående frågetecken med denna modell. Dels måste det här hanteras rent mätmässigt. Det rena alternativet är att kunden har två uttagpunkter, men det kan möjligen även hanteras med någon form av undermätning. Detta behöver utredas noggrant, inte minst vad gäller korrektheten i mätningen. Speciellt då det kan handla om mycket små volymer och att det därmed finns en risk att kostnaderna kanske inte allokeras till rätt aktör.

Modellen med undermätning kan sannolikt vara billigare att genomföra än två separata mätare, men medför transaktionskostnader då förhållandet mellan parterna bakom mätaren måste hanteras, eventuellt genom referensprofiler som då behöver definieras.

Finansieringen av mätning bör ligga på kund/oberoende aggregatorn och inte socialiseras via nättariffen. Dels måste det säkerställas att flexibilitet genom den ena aktören inte kompenseras via den andra, till exempel att en neddragning av en värmepump inte kompenseras genom värmeelement, eller genom förlängningssladd från ett annat eluttag för att ladda bilen.

I övrigt ska enligt artikel 4 i elmarknadsdirektivet alla kunder ha möjlighet att ha flera elleveransavtal samtidigt, "...förutsatt att erforderliga anslutningar och mätpunkter är etablerade." Det saknas dock definitioner för såväl "anslutningar" som "mätpunkter". Det

torde vara entydigt att en DSO-mätare är att betrakta som en tillräcklig "mät punkt" Därför måste det klargöras att olika former av undermätning är tillräckligt för att uppfylla kraven i direktivet.

Uncorrected model

Vi är förvånade att den okorrigerade modellen inte avskrivs direkt då den bryter mot kravet på att alla marknadsaktörer måste omfattas av ett balansansvar. Modellen uppfyller inte heller kraven i regelverket då de obalanser som aggregatorns agerande skapar i såväl avräkningen som i kraftanskaffningen inte hanteras. Vidare bortses i beskrivningen att BRP drabbas av en obalanskostnad oavsett om obalansen är i rätt eller fel riktning.

Corrected och Central Settlement model

Både den korrigerade och den centralt avräknade modellen bygger på att det måste definieras en referensprofil för kunden som sedan aktörerna ska förhålla sig till. Det leder till frågeställningar dels kring hur referensprofilen ska bestämmas, dels kring mätning och validering. Vidare får man beakta hur man löser vissa konsekvenser av modellen som fakturering på uppmätta värden, komplexitet för kund, betalning för icke leverans från elhandlaren och prissättning av kompensation. I rapporten anges även frågetecken vad gäller såväl nättariff som skatt och moms som måste utredas.

En grundläggande fråga, som inte ställs, är om alla EL är bundna till referensprofilen eller om de får lov att lära sig att kunden ändrar beteende. Om svaret är nekande är det svårt att se en samhällsvis vinst med förekomsten av en aggregator då detta innebär att prisbildningen på marknaderna (day-ahead, intra-day och finansiella) som tidsmässigt ligger före "gate closure" inte påverkas av ökad flexibilitet och innebär att aktörerna inte möter korrekta prissignaler. Om, å andra sidan, aktörerna får ta i beaktande kundernas nya beteende är risken stor att lönsamheten för aggregatorn blir minimal (om ens positiv) med tanke på att denne torde ha kostnader för sin verksamhet.

Det är positivt att rapporten i dessa modeller diskuterar nödvändigheten av att EL kompenseras för aggregatorns agerande, och exemplet i kap 2.2. på sidan 13 visar också att allt annat än fullständig kompensation inte är samhällsekonomiskt effektivt. Analysen blir tydligare genom att använda produktion som exempel. Det ska dock framhållas att i exemplet bortses från obalanser skapade av aggregatorns aktiveringar.

Frågan är emellertid hur denna kompensation ska prissättas och vem som ska avgöra detta? Vad som är rätt pris är svårt att besvara då det beror av flera faktorer vilka kan baseras på prissäkring på den finansiella marknaden, handel på DA- resp. ID-marknaderna eller reglerpriser. En grundläggande beståndsdel i en konkurrensutsatt marknad är den fria prisbildningen och vi ser en uppenbar risk för att införa en modell där någon fastställer ett pris, vilket är en omskrivning för en prisreglering.

Skulle kompensationen kopplas till kundens elhandelspris, finns det en risk för att elhandelsföretagen tar höjd för osäkerheter i sin prissättning gentemot kund vilket leder till högre priser.

När den oberoende aggregatorn inte tar över leveransansvaret för den flexibla resursen måste det dessutom tydligt definieras vad som avses med aktiveringen av flexibiliteten. I vissa fall kan flexibiliteten innebära att en viss elanvändningen inte återkommer, men i de flesta fall kommer sannolikt användningen att ske vid andra tidpunkter, mer eller mindre i

direkt anslutning till aktiveringen. Därför kan en modell med kompensation inte begränsas till endast tiden då flexibiliteten aktiveras, utan hänsyn måste tas till "före- och återkommande last". Innan sådana modeller implementeras måste det tydliggöras hur detta ska hanteras.

Energiföretagens alternativa "Ombudsmodell"

Split responsibility model bygger på att "oberoende" definieras som oberoende från kundens befintliga EL. Den så kallade ombudsmodellen, som Energiföretagen lyft fram vid tidigare inspel, bygger på samma definition. Som nämnts i inspelen uppstår svårigheterna med oberoende aggregatören när aktiveringen av flexibilitet sker "utanför mätaren", Om allting i stället hanteras "innanför" mätaren är alla ansvarsfrågor redan definierade och det tillkommer inte några ytterligare kostnader för mätning och verifiering. Modellen innebär helt enkelt att den oberoende aggregatören tecknar avtal med kunder och agerar sen ombud för dessa på marknaden genom att erbjuda en portfölj med flexibla egenskaper till andra aktörer på elmarknaden, se bild nedan. Även om man i rapporten inte utvecklat beskriver modellen kallad "broker" så är det sannolikt den som ligger närmast, med den skillnaden att avtalet inte tecknas med befintlig EL.

Denna modell kan införas utan större ändringar i regelverket och är i vår mening en mycket tydligare, kostnadseffektiv samt enkel och kundvänlig modell.

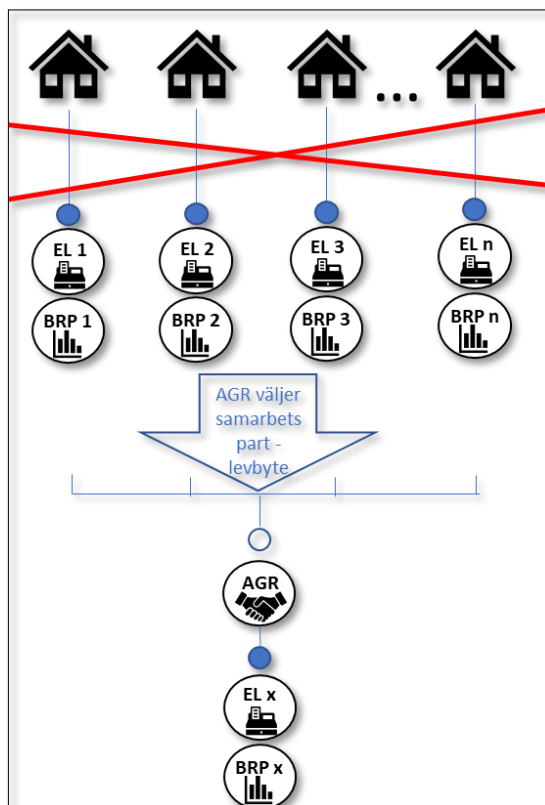

Bild. Ombudsmodellen

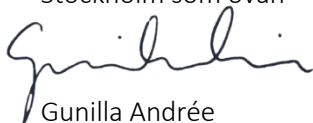
Fördelen med såväl ombuds- som split responsibility modellerna är att de är tillämpbara på alla marknader, vilket skiljer sig från övriga modeller som redovisas i rapporten som endast kan användas på balansmarknaden. Denna begränsning, plus de komplikationer som måste hanteras, borde innebära att dessa inte är intressanta för implementering i Sverige, eller Norden.

Sammanfattning av modellernas påverkan

I rapporten görs en summering av modellernas påverkan på kunder, elhandelsföretag och oberoende aggregatorer i kap 4.1, tabell 5. Vi har kompletterat denna tabell med ombudsmodellen för att visa på dess fördelar:

	Impact on regulatory framework	Suitable for all markets / products / technologies	Impact on consumer	Impact on supplier	Impact on IA ¹⁵
Split-responsibility	Low	Yes	Low to high ¹⁶	None	Low (for small consumers) and Medium (for C&I consumers)
Corrected – meter reading modification	High	No	High	Low to medium	Low
Corrected – separate specification	Medium	No	Medium	Low	Low to medium
Central settlement	High	No	None	Low	Low
Ombudsmodellen	Low	Yes	Low	Low	Low

Stockholm som ovan

Gunilla Andrée

tf VD